

نقش طرح های شهری در شبکه شهری

سید ظهیرالدین علی معزی^۱، روح الله صفایی^۲، جعفر برومندمهر^۳، حمیدرضا اقبال پور شیرازی^۴^۱ کارشناس ارشد مدیریت شهری^۲ کارشناس ارشد برنامه ریزی شهری^۳ کارشناس ارشد نقشه برداری^۴ کارشناس ارشد نقشه برداری

s.ali.moezzi@gmail.com

چکیده

شبکه شهری هم به مفهوم فضایی آن از جمله نحوه استقرار و توزیع شهرهای مختلف از نظر اندازه جمعیت و هم به مفهوم اقتصادی آن از جمله نظام مبادله و داد و ستد بین شهرها بر اساس عملکردهای پایه ای آنها، هم حاصل و هم علت بسیاری از مسائل و پدیده های شهرنشینی معاصر است. پویایی هر شبکه شهری به روابط داخلی و خارجی آن وابسته است (حسامیان و همکاران، ۱۳۷۵، ۷۴). اساسا تمام تغییرات داخلی جوامع انسانی از تعلق به مجموعه هایی که بر حسب مورد اصطلاح فضای جغرافیایی سیستم یا شبکه به آنها اطلاق می شود، ناشی می گردد. در واقع این سیستم ها هستند که جریانهای اساسی مثل فعل و انفعالات اقتصادی یا رفتارهای جمعیتی، مخصوصا جاذبه های دموگرافیک را به شهر تحمیل می کنند (نظریان، ۱۳۸۸، ۱۸۸). شبکه شهری مجموعه ای از شهرها و شهرک هایی است که اساس و بافت سکونتگاه های شهری را در یک حوزه معین تشکیل می دهد (شکوئی، ۱۳۸۷، ۳۳۱).

شبکه شهری ایران در تاریخ خود در چهار حالت فضایی، این سرزمین را تحت تاثیر خود قرار داده و می دهد که عبارت است از؛ شبکه منطقه ای، زنجیره ای، منطقه کلان شهری و منظومه شهری، این شبکه علاوه بر سیستم اقتصادی مبتنی بر نفت، تحت تاثیر عواملی از قبیل بستر طبیعی ناحیه و منابع آب، دارای اشکال و انواع متفاوتی است که نظام پخشایش جمعیت در ایران را از تعادل خارج کرده است (نظریان، ۱۳۸۸، ۱۸۴).

پیشینه تحقیق

حسین زاده دلیر و همکاران، (۱۳۸۷) در مقاله خود تحت عنوان «طرح های شهری ایران از قلمرو تهیه تا واقعیت آن در اجرا (مورد مطالعه: طرح جامع تبریز)» به این نتایج رسیدند که نبود مدیریت واحد شهری، کیفیت مطالعات و برآورد مهندسی مشاور و ناتوانی شهرداری ها از بعد مالی و انسانی، در ناکارآمدی طرح ها موثر بوده است.

لطفی و همکاران (۱۳۹۱) در مقاله خود تحت عنوان «تحلیل شبکه شهری و توزیع فضایی جمعیت در کانون های شهری استان

شبکه شهری کشور، طی دوره های گوناگون تحولات ژرفی داشته است به گونه ای که باعث افزایش و تمرکز مراکز اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و... در شهرها، قابلیت مهاجرپذیر بودن آنها بیشتر شده است. این جریانها به طور کلی به دنبال اجرای اصلاحات اراضی و نیز اجرای طرح های شهری اتخاذ گردید که توسط آنها در ایران و همچنین توجه زیادتری به مراکز استان ها با این پدیده روبرو می باشند. بررسی نقش طرح های شهری گویای این واقعیت است که به نوعی این طرح ها متاثر از اجرای طرح های شهری می باشد. طرح های شهری در کشور بسیار مطلوب عمل نکرده است. و مشکلاتی که طرح های شهری در اجرای نقش آفرینی خود داشتند. نتوانستند شبکه شهری کشور را به خوبی هدایت نمایند. در این پژوهش سعی بر این است تا نقش طرح های شهری در شبکه شهری بررسی گردد. و در این مقاله از روش اسنادی و کتابخانه ای استفاده شده است. که می توان از نتایج این تحقیق استفاده نمود.

کلمات کلیدی: طرح های شهری و شبکه شهری

مقدمه

اکنون بیش از چهار دهه از زمان تهیه و اجرای طرح های توسعه شهری و از آن جمله طرح های جامع شهری، به منظور ساماندهی شهرها می گذرد. گذشت این سال ها به معنای آن است که بسیاری از این طرح ها، دوره زمانی پیش بینی شده و حتی فراتر از آن را طی کرده اند. علی رغم همه تمهیداتی که در عناوین طرح ها و محتویات آنها صورت گرفته، ارزشیابی ها نشان می دهد که این طرح ها در دستیابی به اهداف خود ناموفق بوده اند. بدون تردید شهرداری ها و سازمان های تهیه کننده طرح ها در این مدت تجربیات زیادی کسب کرده اند، اما به دلیل مشکلات زیاد، از جمله خلاء ناشی از تفاوت بین دیدگاه های مهندسی مشاور تهیه کننده و شهرداری ها و همچنین نبود توان فنی و تخصصی لازم در شهرداری ها، بسیاری از مسائل همچنان پابرجاست (حسین زاده دلیر و همکاران، ۱۳۸۷، ۲۱۰-۲۱۱).